

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Tractatvs I. De oratione & horis canonicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

actionem, per quam diuinæ excellentiæ contestatio fit. Indirecte autem religio per actionem suam attingit Deum tanquam actionis, siue vt obiectum eius. Quare in honorem Dei sacrificamus, vouemus, ieiunamus.

TRACTATUS PRIMVS.

De oratione & horis Canonicis.

CAP. I.

De Oratione vniuersim.

1 **O** Ratio est actus elicitus ab intellectu supposito actu mouentis. Et S. Greg. Oratio est cōuersatio sermocinatioq; cum Deo. NB. Licet affectus orandi seu per orationem submittendi se Deo, eiusque excellentiam supremam protestandi actus elicitus sit à Religionis virtute; ipsa tamen oratio est actus imperatus. Nam sicut religio in voluntate est aliarum inferiorum potentiarum actus in Dei cultum & reuerentiam ordinat⁹, ita etiã actus elicitus ab intellectu puta orationes & gratiarum actiones.

Quod sit oratio consideratur in genere morali, humilis à Deo tanquam fonte omnis boni petitio, sic est actus elicitus à virtute religionis.

2 Oratio ad Deum homini viatori necessaria est, necessitate mediæ ad salutem; ratio: quia & rerum naturis, & suauis prouidentia Dei rationalium creaturarum cooperationem exigentis cōgruit, vt postquam homines Deum authorem & infirmitatis sue adiutorem agnouerunt eius necessarium auxilium querant & petant iuxta, Christi Luc. 11, *Petite & dabitur vobis.* NB. O

NB. Oratio est actio rationis practicæ, nam desiderium nostrum non pandimus coram Deo, vt cognoscat, sed vt moueatur ad rem quã cupimus præstandam. Hinc duobus modis desideria rerum, quas cupimus ad effectum deducimus, si in potestate nostra sunt per imperium, v. c. fiat hoc, fiat hoc; & si in aliena potestate per petitionem: Rogo vt fiat.

Tempora, quibus præceptum per se, obligat, determinari non possunt, necesse est tamen, vt propter continua pericula tentationum non nimis diu desistamus ab oratione: iuxta Luc. 18. *Oporet semper orare & non deficere.* Per accidens autem, siue ob occurrentem aliquem euentum plures orandi obligationes ex charitate numerantur. 1. si grauis tentatio superanda. 2. si eximium beneficium à Deo petendum ad salutem necessarium. 3. mortis periculũ. 4. si communitas in magno periculo.

Peccatores bene grare possunt & orando impetrare, possibilis conditio vt pro se petat necessaria ad salutem piẽ & perseveranter.

Animæ in purgatorio Deum orant non tantum pro se, sed etiam pro aliis, quia agnoscunt miseriam suam, & sunt in spe liberationis: Etiam cognoscunt miserias nostras in genere, Deoque gratæ; Quid obstat quominus orarent pro se & pro nobis? Et constat Ierte. n. 15. Ieremiam defunctum orasse.

Sanctos in cælo, ipsumq; Christũ qua homo pro nobis orare certũ est Tob. 12. Zach. 1. Ratio, quia angeli & sancti nostras miserias cognoscunt, & charitate nobis cõiuncti sunt. Hinc sanctorũ patrociniũ fideles rectè inuocant: sic Iacob angeli opem implorauit. Gen. 48. NB Nos sanctos inuocamus nõ vt auctores donorũ, sed intercessores. Quod Christus vt homo pro nobis oret patet Ioh. 14. Ego orabo patrem.

7 Pro animabus in purgatorio & omnibus hominibus Deum rectè oramus: Probamus ex 2. Maccab. c. 12. & tenemur, quia necessitas est grauis: post. probatur 1. Timoth. 2. Obsecro vos primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus.

8 Quæ bona hominis absolutè sunt, ea sicut desiderari, ita absolutè peti possunt; quia nempe indifferentia; At diuitiæ, honores, &c. ea sub conditione solum, si scilicet nobis ad salutem expediant: probatur, quia talia bona hominis sunt absolutè v. c. sanitas, artes, victus necessarius: sunt enim naturales perfectiones hominis, ergo appetenda & sic etiam petenda.

NB. Licitum est interdum ob bonum finem petere temporalia mala v. c. mortem corporis; ratio; quia licet hæc sint mala hominis secundum naturam, ideoque ea ratione non appetibilia; tamen quatenus conducunt ad salutem sunt indifferentia, ideo peti possunt saltem sub conditione. Quod diuitias, &c. possumus petere sub conditione, patet, quia pro intentione finis boni cohonestatur, ergo sunt materia rectæ orationis. Quod non nisi sub conditione ideo est, quia supposita hominis imbecillitate talia bona ita comparata sunt, vt sæpius ad perniciem, quam ad salutem inferuiunt.

9 Rem malam seu auxilium ad peccandum à Deo petere est peccatum mortale, etiam venialiter malè, si ad finem malum referas; Rem verò indifferentem absq; vltiore honesto fine petere v. c. lucrum & ludo potest esse veniale.

10 Oratio infallibilem ex Christi promissione Matt. 21. vim habet, modò adsint cōditiones requisitæ. i. v. petar

perantur necessaria ad salutem 2. vt sit oratio pia. 3. vt oratio sit pro se ipso. Etiam pro alijs iuxta Iacob. c. 5. 4. perseveranter iuxta Luc. 18. quæ conditio maximè necessaria est peccatori ad conuersionem implorandam adiuuante diuina gratia. Et si enim opera bona peccatorum de condigno nihil promereantur, tamen vilia sunt per modum impetrationis.

NB. Etiam potest obtineri à Deo per assiduas preces donum perseverantiæ. Nam Deus secundum propositum gratiæ voluntatis suæ prædestinavit homines ad gloriam æternam obtinendam per media quæ sunt preces & alia opera bona ex auxilio diuinæ gratiæ facta.

C A P. II.

De horis canonicis quæ & quot sunt.

Ratio alia est priuata (cuiusque) & alia publica, quæ nomine totius Ecclesiæ à ministris eius funditur. Litanix & officium B. Virginis sunt publicæ preces, quando ab Ecclesiasticis funduntur, priuata si à priuatis.

Canonicæ horæ publicæ dicuntur horis diurnis & nocturnis ex sacrorum Canonum decreto ab Ecclesiasticis personis nomine Ecclesiæ persoluedæ. Quia præcipuum ac maximè proprium clericorum officium est diuinis precibus apud Deum Ecclesiæ nomine insistere.

Consuetudo horarum à tempore Apostolorum ad nos peruenit, vt videre apud Lucianum in Philopatro, Clementem Rom. Iustinum.

Ecclesiasticum officium diuiditur in diurnum & nocturnum. Diurni officij multis olim Ecclesijs 7. partes laudibus separata à matutinis, seu horæ stin-

Vu 5 gue.

guebantur secundum morem Romanum] sex tantum ut proinde totius officij 7. horæ censeantur iuxta versum.

*Hac sunt, septenis propter quæ psallimus horis
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat,
Prima replet sputis: causam dat tertia mortis
Sexta cruci neclit, latus & nona bipartit
Vespera deponit, tumulo completa reponit.*

C A P. III.

In quam diei vel noctis partem singula hora propriè cadant.

- 1 **D**ies accipitur ut naturalis pro ut horis, vel artificialis pro ut horis.
- 2 Dies naturalis si in quatuor partes secetur, quatuor emergunt præcipua tempora Matutinum, Meridianum siue propriè diurnum, Vespertinum & nocturnum.
- 3 Officij propriè diurni tres sunt partes. Tertia, Sexta & Nona.
- 4 Orationis hora sacra incipit post expletam profanam V. C. hora sacra tertia post exactam tertiam diei artificialis.
- 5 Nox artificialis in partes diuiditur, quæ vigiliæ diei solent.
- 6 Officium matutinum duas partes in se complectitur laudes & horam primam, illi pro portione respondet officium vespertinum duas partes continens vesperam & completorium.
- 7 Consultum est in priuatæ officij recitatione publici chori tempora obseruare, quamuis nihil etiam obster,

obstet, quominus aliquis primæ uæ institutioni conformare se possit.

NB. Horas matutinas licet anticipare hora quartæ die: Ratio, quia solemnitas diei sequentis à vesperis incipit, ideo merito vsus obtinuit. In hyeme etiam ante horam quartam; in nostris septentrionalibus partibus licet anticipare ita vt ante accensam lucem absoluantur.

Statuorum temporum metas sine iusta causa notabiliter transgredi vel horarum ordinem immutare est veniale propter accidentalem temporis simulationem.

Qui intra diem naturalem officium eius culpate vel inculpate intermisit altero die supplere non cogitur. Cum enim dies certa cuiuslibet officio assignata sit, ideo eâ transactâ cessat eius obligatio.

C A P. IV.

Quæ personæ ad Officium Ecclesiasticum obligatæ sint.

Obligatio Canonici officij aliter communitati seu capitulo religiosi ordinis choro addicti incumbit & aliter singulis. Præsentia singularum regularum in horis obligat sola sub pœna estque non mortale etiam si aliquis non canet sed silear.

Consuetudo interpretatur (licet nullus Canon. Ecclesiasticus excipiatur) quod omnes & singuli religiosi professi, exceptis laicis & conuersis, ad canonicum officium, sub mortali obligentur intra vel extra chororum persoluendum, etiam si non sint in maioribus ordinibus, & etiam si extra monasterium viuant per dispensationem. Contrarium tamen docet Azor: si per-

si perpetuo extra monasterium per dispensationem degat.

NB. Fugitium religiosum etiam teneri ad horas ne ex propria iniquitate commodum ferat, Idem dicendum de eiecto per sententiam & damnato ad irremes, manent enim verè religiosi.

- 3 Probabile est, quod Religiosus eiectus per sententiam si clericus & ad gradum conuersorum translatus in minoribus scilicet liber ab horis, quia statum mutauit, cui tali obligatio annexa est.
- 4 Clerici omnes in sacris et si beneficiati non sint ad horas sub mortali vniuersali recte piorum consuetudine tenentur, etiam degradati ne ex propria iniquitate commodum ferant.
- 5 Clerici in minoribus iure communi non obligantur ad certas preces, tamen per diuturnam consuetudinem diœcesis veluti sub præcepto acceptam nihil prohibet eos obligationis.

NB. Obligatio horarum grauis est & ex genere peccatorum sub mortali, quippe ex virtute religionis, & in beneficiatis etiam ex virtute iustitiæ; Requiritur tamen emissio materiæ notabilis, *hora vel fortasse dimidia.*

C A P. V.

De modo & Circumstantiis recitandi ecclesiasticum officium.

- 1 Officium cum publicè in choro, tum priuatum extra chorum dici debet secundum ritum breuiarij domæ reformati.
- 2 In quibus Ecclesijs vel monasterijs antiqui & proprij breuiarij vsus adhuc retinetur, decet clericos eundem ritum proprij retinere; Non desunt tamen gra-

grates authores : Nauarræ Sauer. Rodriq. Cuius
extra chorum licitum esse Romanum breuiarium re-
citare posthabito suæ Ecclesiæ proprio.

Clericus beneficiatus dum ab Ecclesia absens est, 3
debet potius legere officium diæcesis, in qua habet
beneficium, si duo in diuersis diæcesibus habet be-
neficia, tunc ab vtraque absens debet legere offi-
cium dignioris.

NB. Licet mutare officium ob iustam causam.

NB. Romanum breuiarium legentes non tene-
tur ad Psalm. pœnit. rament omnes ad litanias in festo
S. Mariæ, in diebus Rogationum.

Qui antiquum suæ Ecclesiæ ritum orandi seruant, 4
debent recitare Psalmos pœnitentiales, officium de-
functorum iuxta ve. istam consuetudinem in bre-
uiario annotatam.

Clericus choro non adstrictus non tenetur ad of-
ficium mortuorum nisi in Ecclesia dicatur institu-
tum singulis septimanis per duos, pro fundatoribus
Prælatorum.

Qui aliud officium æquiualens pro eo, quod in 5
breuiario designatur per errorem recitauit, non ob-
ligatur ad repetendam: si vero officium non æqui-
ualens & per errorem culpabilem recitasti, teneris
resarcire.

Ecclesiæ, quæ ritum Romani breuiarij recepe- 6
runt, possunt tamen officium Canonicum de Sanctis
suis recitare.

Horæ singulæ officij continuè recitari debent, ni- 7
si causa incidens interruptionem postulet, quia esset
irreuerentia cæpam cum Deo colloquutionem im-
pertinente actione interrompere. Tamen non tene-

tur

tur interrumpens repetere prius lecta quia quisque psalmus continet præfatam Dei laudem.

Thurificans sub horis non tenetur recitare quod negligit, quia chorus pro illo supplet dum occupatus in re tali quæ ad officij celebritatem pertinet. Nec ille tenetur supplere, qui tarde venit, si non multum in choro processum est, conformiter Missæ auditioni.

8 Modus orandi cum socio etiam in priuata recitatione commendatur, quia conformis primæ institutioni: Absorptio verborum est venialis, lectionis satis est in choro alio cantantem audire.

9 Attentio in oratione triplex est; superficialis (ad verba tantum) literalis (ad sensum) spiritualis ad Deum.

NB. 1. Obligatus ad orandum sub mortali peccato constituitur si voluntariè euagetur. Ratio quia sine interna mentis obligatione nulla est oratio. Ergò hoc ipso, quo sub peccato mortali diuina lege obligaris attendere debes.

2. Non attendere sed voluntariè distrahi in oratione ad quam non teneris seposito contemptu propter irreuerentiam est veniale.

10 Qui sine vlla attentione horas legit non satisfacit præcepto Ecclesiæ: Ratio, quia Ecclesia præcipiens Clericis horam lectionum vbi nulla est mentis attentio siue in Deum eleuatio.

NB. Non desunt tamen graues authores, qui dicunt non satis nobis constare, quod Ecclesia talem attentionem præceperit, ideo non esse mortale, modo nulla externa actione, quæ cum oratione incompossibilis ij se occupent. Nam tali cantu vel

pro-

prolatione externa non attenda, populus etiam ædificatur, sicut cum pulsu organi.

In decursu orationis sufficit attentio virtualiter **1 1** manens.

Actiones aliquæ sunt cum oratione incomparabiles **1 2** V. C. scribere: Aliæ comparabiles. V. C. se vestire, caput pectere, de quibus Caietanus ait, nullam culpam committi, si eas aliquis inter orandum exerceat, atque interim orationi attendat.

C A P. VI.

De causis excusantibus ab officio.

Causæ excusantes ab officio sunt naturalis obli- **1** uio, grauis infirmitas (in dubio Confessarius consulendus vel medicus) necessaria occupatio cum recitatione horarum moraliter non consistens V. C. Confessiones illo die audire, vel alia impotentia, iniurius incipiens legere & adhuc ignarus, aut sine culpa amissum breuiarium, aut ineptus & stupidus.

Sicertus sis, quod vnam horam V. C. nonam **2** commodè recitare possis reliquas non; teneris, quia quæuis hora per se est Canonica oratio & diuidua à reliquis partibus. Dubitans se posse horam vnam recitare ob morbum liber est, eò quod præceptor Ecclesiæ non cum tanto rigore obliget, si maiorem partem recitare non possis omnino liber es.

Qui horas legere solus non potest, non tenetur al- **3** teri mandare nec loco huius orationis aliud præstare quia obligatio horarum est personalis, & quod præstare per se non potest liber est.

LIBER